

dosar
viață
cristină

**DESPRE
FORMAREA
PROFESIONALĂ**
Pentru a fi sare și
lumină

Maeves Javaloyes
și Teresa Escobar (ed.)

Despre formarea profesională

Pentru a fi sare și lumină

Coordonatoare ale acestei ediții
Maeves Javaloyes / Teresa Escobar

© 2023 Fundación Studium

www.opusdei.org

Cuprins

Introducere

1. Reflecție asupra propriei mele munci
2. Să ne formăm pentru a fi un alt Cristos în muncă
3. Cetățeni care lucrează cu alți
4. Cum să conduci prin slujire
5. Integrarea proiectului profesional în misiune

Introducere

Sfântul Josemaría considera cinci dimensiuni ale formării oferite de Opus Dei: umană, spirituală, doctrinar-religioasă, apostolică și profesională. Toate aceste dimensiuni au același scop: să ne ajute să-L întâlnim pe Cristos în viața de zi cu zi, să-L imităm și să-L facem prezent în mediul nostru, devenind „sare și lumină pentru ceilalți”, deoarece „aceasta este sfințenia de fiecare zi”. Isus este „lumina lumii” (In 8,12), dar El însuși ne încredințează misiunea Sa: „Voi sunteți lumina lumii” și „Voi sunteți sarea pământului”, îndemnându-ne să nu ne pierdem esența și să nu ne ascundem, astfel încât, prin faptele noastre bune, ceilalți să-L poată recunoaște pe Dumnezeu (cf. Mt 5,13-16).

În domeniul profesional, „dacă vrei să fii sare și lumină, ai nevoie de cunoștințe și competență”, afirmă Sfântul Josemaría. Dincolo de educație sau de formarea profesională, care ne pregătesc pentru a practica o meserie sau o profesie, ce înseamnă această competență dintr-o perspectivă creștină? Care este sensul specific al formării profesionale pe care Opus Dei o oferă?

Această serie analizează impactul formării asupra sfințirii muncii. Pentru a ne identifica cu Cristos în activitatea noastră profesională, trebuie să ne hrănim dimensiunea spirituală, să aprofundăm în mod intelectual ceea ce facem, să ne pregătim pentru a săvârși binele, să creștem în prietenie și să ne perfecționăm competențele. Privim dobândirea și îmbunătățirea abilităților ca pe o oportunitate de a servi mai bine, nu ca pe o urmărire a succesului personal.

Într-un sens mai larg, prin munca noastră și prin relațiile pe care le construim în cadrul ei, contribuim, ca cetățeni, la edificarea unei societăți – și a unei istorii – care respectă demnitatea persoanei și aspirația sa spre un sens mai profund al existenței.

În cele din urmă, pe parcursul vieții, formarea ne ajută să rămânem concentrați asupra scopului supranatural, să integrăm diferitele aspecte ale vieții fără a face din cariera profesională axa principală și să fim deschiși la schimbarea direcției dacă este în joc un bine mai mare.

[Întoarcere la Cuprins](#)

1. Reflecție asupra propriei mele munci

Un student care finalizează un semestru într-o universitate din străinătate. Un funcționar municipal experimentat. Un *designer freelancer* care lucrează de acasă. Un profesor de liceu la începutul unui nou an școlar. Un inginer care a emigrat. O infirmieră care tocmai a obținut cele mai bune condiții de muncă. O persoană afectată de reducerea orelor de lucru și a salariului. O coafeză care și-a închis salonul în timpul pandemiei. Un părinte dedicat creșterii copiilor săi mici. Un tânăr absolvent în căutarea primului său loc de muncă. Aceste situații profesionale și personale, precum și altele, sunt trăite de mulți creștini care, urmându-L pe Isus muncitorul, aplică sfaturile oferite prin formarea în spiritul Opus Dei. Isus, tâmplarul din Nazaret, este modelul lor suprem (Mt 13,54-58).

Viața fiecăruia dintre noi include un drum deja parcurs și un proiect de viitor, uneori clar, alteori neclar, bucurii și suferințe, decizii bune și mai puțin bune, entuziasme și îndoieli, cu consecințe personale, familiale și sociale. Fiecare dintre noi, cu unicitatea sa, cu propria poveste și circumstanțele specifice, este chemat să sfințească munca, să se sfințească prin muncă și să îi sfințească pe ceilalți în contextul muncii.

Pentru a duce la bun sfârșit această misiune, Sfântul Josemaría insista asupra necesității unei pregătiri adecvate. „Dacă trebuie să fii sare și lumină, ai nevoie de știință și competență”¹. El spunea: „Copilul inimii mele, pentru ca semănatul să fie eficient, trebuie consolidate, simultan, dimensiunea spirituală, cea psihologică și cea profesională”². „Nu este suficient să dorești să lucrezi pentru binele comun; pentru ca această dorință să fie eficace, va trebui să formăm bărbați și femei care să dobândească o pregătire solidă și care, apoi, să îi ajute și pe alții să participe la roadele acestei plenitudini la care au ajuns ei”³.

Opus Dei se angajează să ofere o formare creștină care îmbrățișează toate dimensiunile persoanei, inclusiv dimensiunea profesională. Totuși, pregătirea tehnică și intelectuală, specifică fiecărei profesii, se dobândește în instituțiile de învățământ și în practică, nu în cadrul Lucrării. Opus Dei, în sine, nu oferă cursuri de mentorat, de *competențe* interpersonale sau de marketing personal, ca exemple legate de domeniul profesional. Atunci, în ce constă această formare profesională? În articolele acestei serii se vor dezvolta câteva reflecții pe această temă.

Astăzi, pentru mine: formarea pentru viața mea

Mesajul Sfântului Josemaría despre sfințirea muncii, transformarea lumii din interior și rolul central al profesiei în viața socială îl conduce pe creștin să aprofundeze importanța muncii ca axă a vocației și misiunii sale în mijlocul lumii, cu posibilitățile și provocările acesteia. A consacra lumea lui Dumnezeu din interior, a manifesta încrederea în Evanghelie în propriul mediu, a-i ajuta pe ceilalți și a umaniza structurile sunt câteva manifestări ale identificării laicilor credincioși, prin botez, cu Cristos, preot, profet și rege⁴.

Toate ocupațiile, de la cele mai stabile și reglementate până la cele mai creative sau cu jumătate de normă, necesită o reflecție din partea celui care le exercită. Există aspecte comune

pentru toți, pentru că „demnitatea muncii se bazează pe Iubire”⁵, „[aceasta] trebuie să fie o ofrandă demnă pentru Creator”⁶; „Munca se naște din iubire, manifestă iubirea și este orientată spre iubire”⁷. Totuși, alte aspecte sunt profund personale, legate de relația fiecăruia cu Dumnezeu, de spiritul său de ofrandă, unit cu sacrificiul lui Cristos pe Cruce în Sfânta Liturghie, de dorința sa de a sluji și de cunoașterea specificului activității profesionale pe care o desfășoară.

În cadrul complexității muncii profesionale, există două întrebări esențiale, la care doar fiecare persoană în parte poate răspunde:

- Ce înseamnă să sfințesc munca concretă pe care o fac?
- Cum pot realiza acest lucru în circumstanțele precise și actuale ale vieții mele și ale mediului meu?

Pentru un medic oncolog, sfințirea muncii presupune, de exemplu, efortul de a fi la curent cu cele mai recente descoperiri în domeniu și de a asculta empatic pacientul. Pentru un șofer de autobuz, ar putea însemna modul în care abordează o curbă și zâmbetul oferit călătorilor. Pentru un arhitect, sfințirea muncii poate însemna ascultarea clientului pentru a răspunde nevoilor acestuia, asigurând totodată calitatea și frumusețea soluțiilor. Răspunsul la întrebarea „ce manifestări concrete îmi trezește dorința de a-mi sfinți munca?” va varia în funcție de profesie: un sportiv profesionist, un vânzător într-un supermarket, un *youtuber*, un avocat, un bucătar, un cântăreț de operă, un agricultor, un manager de comunitate, un profesor sau un șofer de cursă lungă.

Chiar și persoanele pensionate, șomere sau afectate de o dizabilitate trebuie să parcurgă propriul drum de reflecție. În afara specificului fiecărei ocupații profesionale, prudența joacă un rol cheie în dezvoltarea anumitor atitudini și în luarea deciziilor înțelepte.

De exemplu, cineva pe punctul de a se pensiona poate aborda această etapă fie cu nepăsare, fie cu entuziasm. O femeie căsătorită ar putea face față provocărilor maternității într-un mediu care, de multe ori, descurajează sau nu sprijină sarcina și concediul de maternitate. Un economist sau un avocat se poate confrunta cu situații contrare conștiinței sale. În condiții de sărăcie sau instabilitate, un cuplu poate evalua dacă este necesar să emigreze pentru a asigura traiul familiei. Alteori, problema poate fi reducerea programului de lucru pentru a îngriji părinți dependenți, copii sau rude bolnave.

Condițiile juridice, profesionale, economice, educative, sociale sau politice ale fiecărei țări determină un mare număr de facilități și de dificultăți care survin în viața profesională, iar prudența ajută să le evaluăm și să căutăm mijloace adecvate pentru a lua decizii.

Câteva provocări contemporane

Realitatea, care constituie domeniul muncii, prezintă complexități pe care le trăim toți într-o măsură mai mare sau mai mică. Poate că unele dintre cele mai pertinente provocări de astăzi, expuse mai jos, evidențiază aspectele în care formarea ne poate ajuta să ne sfințim munca, aici și acum.

De-a lungul anilor, a fost subliniată constant necesitatea unui studiu aprofundat, rezultatul unei reflecții și al unei cunoașteri înțelepte a ceea ce este uman, pentru a contracara superficialitatea și sărăcia pe care le poate aduce predominanța tehnologiei și a specializării excesive. Abundența informației nu implică automat asimilarea contemplării, reflecției,

dialogului sau lecturii valoroase. „Când cineva nu învață să se oprească pentru a observa și evalua ceea ce este frumos, nu este surprinzător că totul devine pentru el un simplu obiect de utilizare și abuz, fără scrupule. În același timp, dacă vrem să obținem schimbări profunde, trebuie să ținem cont de faptul că paradigmele gândirii influențează cu adevărat comportamentele”, a afirmat Papa Francisc⁸.

O altă provocare a mentalității actuale este regăsirea bucuriei de a împărtăși și bogăția relațiilor umane în fața sufocantei culturi a succesului. Presiunea rezultatelor, autoimpunerea performanței ca măsură a calității, procedurile care dezumanizează și ignoră persoanele sau chiar hărțuirea la locul de muncă pot duce la frustrare, epuizare, eșec, descurajare și, în unele cazuri, chiar la boli mintale. Papa subliniază necesitatea de a nu pierde din vedere principiile fundamentale: „Să încercăm să creăm spații în care cultura eficienței, a performanței și a succesului să fie însoțită de cultura unei iubiri gratuite și dezinteresate, capabilă să ofere tuturor (...) posibilitatea unei vieți fericite și împlinite”⁹.

De asemenea, în multe cazuri, este dificil să se concilieze timpul și prioritățile. „Familia este principalul punct de testare. Când organizarea muncii o reține ostatică sau îi blochează dezvoltarea, putem spune cu siguranță că societatea umană a început să lucreze împotriva ei înseși!”¹⁰, avertizează Papa. Dar acest aspect nu se referă doar la familie. Avem nevoie de timp pentru odihnă, pentru a face sport, pentru a vizita un muzeu, pentru a ne întâlni cu prietenii, pentru a colabora cu asociații, pentru a urma un tratament medical, pentru a participa la un concurs sau pentru a vizita bolnavii. Este nevoie de timp și pentru formare creștină, dar și pentru o relație personală cu Dumnezeu.

În același timp, modul de muncă însuși trece printr-o accelerare a transformării. Procesul de digitalizare continuă să afecteze numeroase sectoare și să genereze noi moduri de lucru: colaborative, bazate pe proiecte, în regim de telemuncă etc. Aspectele pozitive, cum ar fi o mai mare flexibilitate, creativitate și cooperare, coexistă alături de altele mai negative, cum ar fi precaritatea mai mare. Puțini tineri își doresc să înceapă într-o companie pe un post permanent și să rămână până la pensie, așa cum au făcut părinții sau bunicii lor. Totodată, noile platforme digitale facilitează transformarea pasiunilor și cunoștințelor personale într-o bază pentru o ocupație profesională cu care să-și câștige existența.

Aceste transformări au condus la apariția unor noi profesii, dar, în același timp, inserția profesională este dificilă în multe țări afectate de criza economică. Găsirea unui loc de muncă stabil pentru tineri, reintegrarea profesională după o perioadă de șomaj la o anumită vârstă, recalificarea într-un domeniu care a evoluat rapid sau confruntarea cu o pensionare anticipată sunt câteva dintre situațiile care provoacă cele mai multe dificultăți persoanelor și familiilor.

În sfârșit, este clar că trebuie construite structuri care umanizează munca: legislația muncii, salariile echitabile, condițiile de securitate, contractele corecte, beneficiile sociale și multe alte aspecte trebuie să fie configurate în mod just. O atenție deosebită trebuie acordată integrării femeii în lumea muncii și în viața publică, pentru a răspunde provocărilor precum discriminarea, discrepanțele salariale și lipsa de protecție a concediilor de maternitate.

O viață integrată, o formare unitară

Pentru a face față acestor provocări – atât personale, cât și legate de contextul muncii în fiecare societate – este necesară o formare unitară și completă, care să implice toate dimensiunile

persoanei. De exemplu, cultivarea virtuților precum răbdarea, curajul, smerenia, îndrăzneala și consecvența reprezintă o contribuție esențială la pregătirea pentru provocările din prezent.

Formarea nu trebuie înțeleasă doar ca transmiterea de cunoștințe sau informații, ci mai degrabă ca un proces personal de dezvoltare, creștere și maturizare, care are ca scop identificarea cu Isus Cristos, om și Dumnezeu, accentuând caracteristicile specifice Opus Dei. Astfel, diferitele fațete ale formării ne ajută să intrăm în legătură cu Dumnezeu prin munca noastră, să descoperim adevărul și binele în profesia noastră, să practicăm virtuțile căutând excelența și să iubim mai mult persoanele cu care interacționăm.

Aceasta înseamnă să ducem o viață caracterizată de iubirea profundă față de libertate, care implică o mare responsabilitate și o dorință personală de îmbunătățire continuă. Această viață este susținută de mijloacele pe care Opus Dei le oferă membrilor săi și tuturor celor care participă la activitățile sale de formare ¹¹. Astfel, proiectul profesional și cel personal sunt integrate în misiunea la care am fost chemați.

Munca reprezintă coloana vertebrală a realității complete a vieții unei persoane. Prin muncă – care, împreună cu filiația divină, ne poziționează în lume („Nu este El fiul tâmplarului? Mama Lui nu se numește Maria, iar frații Lui: Iacob, Iosif, Simon și Iuda?” ¹²) – învățăm să fim oameni cu ceilalți și să ne asumăm rolul de pionieri în slujirea celorlalți.

Din acest motiv, munca poate fi abordată din perspectiva tuturor dimensiunilor formării: „Formarea credincioșilor din Opus Dei, care începe odată cu primii pași în Lucrare și continuă până la moarte, include aspecte umane, profesionale, spirituale, apostolice și doctrinare. Aceste aspecte se întrepătrund armonios, reflectând unitatea vieții caracteristică spiritului Opus Dei, recomandată insistent de Biserică tuturor credincioșilor” ¹³.

Această dezvoltare armonioasă și echilibrată a atitudinilor și virtuților se află la baza unui mod de viață creștină, „pentru că chemarea la sfințenie și la apostolat se realizează desigur în propria noastră muncă profesională și în mediul desfășurării muncii noastre profesionale; prin ea ne susținem pe noi înșine, familiile noastre, și apoi colaborăm să dezvoltăm inițiative pentru binele tuturor; exersăm sacerdoțiul comun creștinilor cu mărturia noastră și relațiile interpersonale” ¹⁴.

Alături de Sfântul Iosif, patronul muncitorilor, putem redescoperi sensul profund al muncii și importanța acesteia în construirea unei vieți mai bune. „Criza timpurilor noastre, care este una economică, culturală și spirituală, poate reprezenta pentru fiecare dintre noi o chemare la redescoperirea sensului, importanței și necesității muncii” ¹⁵.

Teresa Escobar

[Întoarcere la Cuprins](#)

¹ Sfântul Josemaría, *Drum*, nr. 340.

² Sfântul Josemaría, cf. *În timp ce ne vorbea pe drum*, p. 245.

³ Sfântul Josemaría, *Convorbiri*, nr. 73.

⁴ Cf. *Lumen Gentium*, nr. 34-36.

⁵ Sfântul Josemaría, *Este Cristos care trece*, nr. 48.

-
- ⁶ Sfântul Josemaría, *Prietenii lui Dumnezeu*, nr. 55.
- ⁷ Sfântul Josemaría, *Este Cristos care trece*, nr. 48.
- ⁸ Francisc, *Laudato Si*, nr. 215.
- ⁹ Francisc, *Discurs la întâlnirea cu episcopii*, Tokyo, 23-XI-2019.
- ¹⁰ Francisc, Audiență generală, 19-VIII-2015.
- ¹¹ Cf. Prelatura Sfintei Cruci și Opus Dei, *Ratio Institutionis*, Roma, 2007, nr. 8.
- ¹² Mt 13,55.
- ¹³ Prelatura Sfintei Cruci și Opus Dei, *Ratio Institutionis*, Roma, 2007, nr. 4.
- ¹⁴ Id., nr. 6.
- ¹⁵ Francisc, *Patris Corde*, nr. 6.

2. Să ne formăm pentru a fi un alt Cristos în muncă

Cine nu a visat vreodată să trăiască o mare aventură? O aventură ce conține descoperiri inimaginabile, care ne revelează potențialul necunoscut până atunci, cu depășiri ale limitelor personale, o aventură plină de întâlniri și împărtășită cu tovarășii de drum. La fel este și cu problema sfințeniei pe care visăm să o atingem: o mare aventură de relație cu Dumnezeu în mijlocul lumii.

Pentru un comerciant, un inginer, un student ori un infirmier, această aventură a sfințeniei se desfășoară în jurul muncii personale, zi după zi, cu efort, cu entuziasm, cu plăcere sau fără tragere de inimă, colaborând cu alți colegi cot la cot ori *online*. Pentru mulți, munca este pivotul, nucleul în jurul căruia se învârt sfințenia și apostolatul în mijlocul lumii. Semnificația ei este ilustrată de expresia bine cunoscută a sfântului Josemaría: *să sfințești munca, să te sfințești prin muncă și să-i sfințești pe ceilalți prin munca ta*.

Aceasta presupune o declarație de intenții și un obiectiv, ce necesită resurse pentru a le duce la bun sfârșit. Te-ai lansa într-o alergare fără bascheți? Sau într-un proiect fără să investești? Însă aici nu este vorba de resurse materiale sau strategii, ci de formarea în toate dimensiunile esențiale ale vieții noastre, pentru a ajunge să devenim un alt Cristos în munca noastră.

Să-L întâlnim pe Dumnezeu personal în munca noastră

Dimensiunea cea mai evidentă este cea spirituală, pentru că ea implică realizarea muncii cu dragoste, văzând munca noastră ca loc de întâlnire cu Dumnezeu. Aceasta înseamnă, să cauți să-i aduci o jertfă plăcută ¹, în unire cu sacrificiul Fiului pe Cruce, care se actualizează cu fiecare celebrare a Liturghiei ². Este vorba să căutăm activ să ne facem munca prin *El*, *cu El* și *în El*, considerând-o o oportunitate de serviciu, fie direct, fie – după cum este cazul atâtor profesii: bucătar, curier, cadru didactic, psiholog... – sau indirect, căci orice muncă este un serviciu făcut societății. Această abordare transformă biroul, masa de lucru, catedra universitară, atelierul sau câmpul într-un altar unde Dumnezeu ne așteaptă zilnic și pe care depunem fiecare oră a existenței noastre.

Dimensiunea spirituală presupune și efortul de a ne aminti că ceea ce contează în munca noastră nu este ce facem noi, ci ceea ce Dumnezeu lucrează prin noi. Acest lucru ne îndeamnă să ne ridicăm deseori inima în rugăciune, în adorare, mulțumire, ispășire și cerere ³, conștienți că Dumnezeu văzând eforturile noastre pentru a-L iubi, chiar și cele mai mici, ne ascultă și ne zâmbește.

Perseverența în muncă aduce cu sine oboseala, fie ea fizică sau mentală, pentru cel care are ochii fixați pe un ecran spre a crea un nou algoritm sau pentru cel care trebuie să se ocupe cu amabilitate de un călător. Dar formarea noastră spirituală ne ajută să vedem în aceasta o oportunitate de a ne apropia de Cristos, care *a luat asupra Sa toate durerile noastre* ⁴. În cele din urmă, de a fi mai aproape de Mântuitor. În definitiv, munca sfințită prin Cristos, cu Cristos și în El, *naște și manifestă iubire și dispune la iubire* ⁵, devenind o chemare de a-L imita.

Dragostea lui Cristos pentru Tatăl și pentru noi, frații săi oamenii, este principiul care însuflețește și unifică orice activitate și orice misiune; înseamnă mult pentru munca noastră când ne interesăm de lume și de ceilalți, străduindu-ne să-L imităm pe Isus.

Înțelegerea intelectuală a sensului muncii

Dacă ar trebui să definim ceea ce dă sens existenței noastre, ceea ce ne configurează ca persoane, ceea ce ne situează în lume, unul dintre aspectele pe care le-am sublinia ar fi munca noastră. Chiar și atunci când munca pe care o desfășurăm în prezent nu este „munca visurilor noastre”. În contrast, cum ar arăta viața noastră fără muncă? *Vocația pe care Dumnezeu ne-o oferă este foarte frumoasă: să creăm, să recreăm, să muncim, sublinia Papa Francisc; munca implică omul în totalitatea sa: în gândirea sa, în acțiunile sale, în tot ceea ce face*⁶. Acest rol fundamental al muncii în conferirea sensului existenței noastre necesită o aprofundare din punct de vedere filozofic și teologic. Aceasta este formarea de care avem nevoie pe plan intelectual: cu cât înțelegem mai bine această realitate – faptul că Dumnezeu l-a luat *pe om și l-a pus în grădina Edenului ca să o lucreze și să o păzească*⁷, adică sensul vocațional al muncii umane –, cu atât mai mult vom înțelege demnitatea pe care aceasta o implică, deoarece munca ne face să ne asemănăm cu Dumnezeu, manifestând faptul că suntem creați *după chipul și asemănarea Sa*⁸.

Această abordare poate fi realizată din diverse perspective disciplinare pentru a înțelege mai profund Creația, dimensiunea răscumpărătoare a anilor în care Cristos a lucrat alături de Iosif, sacrificiul Crucii, acțiunea Duhului Sfânt în istorie, rolul laicilor în creștinarea societății etc. De o importanță deosebită este, desigur, tot ceea ce privește virtutea dreptății și cerințele morale specifice fiecărei profesii. Studiul ne oferă astfel perspective noi pentru a înțelege cum să sfințim munca proprie și pentru a ne întări dorința de a o face.

Pe lângă aceasta, trebuie să avem mereu în vedere nevoia de a aprofunda dimensiunea socială și capacitatea transformatoare a lumii pe care o are propria activitate profesională. Este necesar *să primim o formare care să trezească în sufletul nostru, atunci când ne angajăm în munca profesională, instinctul și preocuparea sănătoasă de a conforma această activitate exigențelor conștiinței creștine, imperatiivele divine care trebuie să guverneze societatea și activitățile umane*⁹, după cum spunea sfântul Josemaría. Cel care experimentează munca drept un loc al sfințirii dorește ca această experiență să ajungă la toți oamenii, nu doar oferind mijloace spirituale pentru a conferi sens muncii fiecăruia, ci și lucrând activ pentru ca toți să aibă o muncă demnă și semnificativă.

Să fim mult mai capabili să facem binele

Realizarea zilnică a muncii oferă o oportunitate valoroasă pentru exersarea virtuților umane. Este un teren de antrenament foarte util pentru toți cei care doresc să progreseze în calitate de persoane: așa cum se întâmplă în orice sală de sport, atingerea unui nivel înalt de satisfacție necesită constanță, deși, în acest caz, harul divin adaugă o doză generoasă de ajutor supranatural: harul.

Formarea umană, aici și acum, ne ajută să ne concentrăm asupra acelor virtuți care ne capacitează să transformăm în realitate dorința de a-i servi pe ceilalți, virtuți pe care le-am putea numi sociale. De exemplu, ar fi de dorit să încurajăm, în cadrul muncii, practica ascultării interesate și active, având dorința de a învăța de la ceilalți. În relația cu fiecare persoană, așa cum explică Papa, referindu-se la conversația dintre Isus și tânărul bogat: *Când ascultăm cu*

inima, se întâmplă acest lucru: celălalt se simte primit, nu judecat, liber să-și povestească propria experiență de viață și propriul parcurs spiritual ¹⁰. Într-un sens mai larg, *Duhul ne cere să fim atenți la întrebările, aspirațiile și speranțele fiecărei Biserici, fiecărui popor și fiecărei națiuni. De asemenea, să fim atenți la lume, la provocările și schimbările pe care ni le prezintă. Să nu ne izolăm inimile, să nu ne baricadăm în certitudinile noastre. Certitudinile ne închid adesea. Să ne ascultăm unii pe alții* ¹¹.

Strâns legată de acest aspect, virtutea umilinței ne determină să recunoaștem că avem nevoie de ceilalți, dar și să conștientizăm ceea ce putem oferi noi înșine și să facem acest lucru cu generozitate. Capacitatea de a colabora cu alții și de a ne sprijini unii pe alții este o cerință fundamentală în lumea muncii de astăzi. Deși tehnicile și abilitățile pot fi învățate, virtutea creștină adaugă o atitudine vitală: un interes autentic față de ceilalți, dorind – și prin practică învățând – să încurajăm libertatea și responsabilitatea fiecăruia, punând în valoare talentele acestora.

O altă virtute care se dezvoltă este angajamentul, un cuvânt care, uneori, poate să provoace teamă. Totuși, ar trebui să reflectăm asupra consecințelor pe care le are frica de a ne angaja. Cum putem construi ceva valoros, care să dureze în timp, fără angajament? Este posibil să atingem un scop fără a renunța la alte posibilități pe parcurs? Răspunsul este clar, și nu încapă îndoială că, la fel ca în alte domenii personale, angajamentul în muncă poate fi dificil, deoarece presupune renunțări sau cere un efort constant.

Angajamentul este, de asemenea, esențial pentru a trăi onestitatea, dreptatea și responsabilitatea socială. El facilitează capacitatea de a fi fideli conștiinței noastre, chiar și atunci când comportamentele contrare abundă în mediul nostru profesional. De asemenea, întărește preocuparea activă de a umaniza mediile de lucru și de a promova condiții de muncă demne pentru toți.

A te bucura cu ceilalți

În relațiile interpersonale, bunăvoința și mărinimia față de ceilalți sunt calități foarte apreciate. Într-o societate individualistă și competitivă, precum a noastră, aceste virtuți reflectă caritatea, iar un creștin dorește să le dezvolte și să le transmită în mediul său, fără a cădea în naivitate sau simplă filantropie, chiar dacă uneori bunătatea este percepută ca o slăbiciune. Învăță să ceri iertare, să îți corectezi greșelile și, mai ales, să ierți. Fii sincer cu tine și cu ceilalți. Fii loial și sincer în relațiile cu colegii. Tratează-i pe clienți cu amabilitate și răbdare. Lista virtuților ar putea continua, în funcție de dorința fiecăruia, iar dorința de a deveni mai bun și de a-i iubi mai mult pe ceilalți face parte din această aventură numită viața profesională.

Mediul propriei munci reprezintă spațiul natural în care pot să se formeze multe și solide prietenii, așa cum amintește Prelatul Opus Dei în scrisoarea sa din 1 noiembrie 2019 ¹², dar și un loc unde sămânța păcii și bucuriei proprii spiritului creștin poate să fie plantată. Sf. Josemaría, citat de Prelat, explică astfel: *Se poate spune, copii ai sufletului meu, că cel mai mare rod al apostolatului Opus Dei este cel pe care membrii săi îl obțin personal, prin apostolatul exemplului și al prieteniei loiale cu colegii lor de profesie: în universitate sau la fabrică, în birou, în mină sau pe câmp* ¹³. Este un spațiu în care împărtășim îngrijorările, colaborăm reciproc și dedicăm multe ore pentru a dezvolta o sarcină comună; acest lucru întărește legăturile și favorizează cunoașterea reciprocă, împiedicând totodată instrumentalizarea relațiilor, reducându-le la o simplă favoare în cultura succesului imediat. Așa cum ne amintește Prelatul, *prietenia care se naște este un dar neașteptat* ¹⁴, un dar de la

Dumnezeu care ne transmite mângâiere și bucurie ¹⁵ și ne reamintește de iubirea gratuită a Trinității față de fiecare dintre noi. În același timp, devine o misiune plăcută și împărtășită, căci prietenia însăși este un dialog, în care dăm și primim lumină; în care se nasc proiecte, în care ne deschidem unii altora orizonturile; în care ne bucurăm pentru binele celuilalt și ne sprijinim în momentele dificile; în care ne simțim bine, pentru că Dumnezeu vrea ca noi să fim fericiți ¹⁶.

Cu competență profesională.

Pe lângă formarea în virtuți, formarea profesională este o parte esențială a propriei sfințiri și un instrument specific pentru a face față provocărilor culturale și sociale ale societății de astăzi. Competența profesională este esențială pentru ca munca să poată fi sfințită, deoarece trebuie mai întâi făcută bine, la fel de bine ca oricare altă persoană; și, dacă este posibil, mai bine, căci aceasta merge mână în mână cu dorințele noastre de a perfecționa creația, de a-l adora pe Creator și de a participa la co-mântuire ¹⁷, punând în practică sufletul sacerdotal dobândit la Botez, fiind un alt Cristos în muncă.

Sfântul Josemaría le insista primilor membri ai Lucrării că formarea intelectuală și profesională trebuie să ducă la căutarea unor *înălțimi, nu a platourilor* ¹⁸ în propria profesie și meserie. Adică, să încurajeze fiecare persoană să își dezvăluie pe deplin propria personalitate și abilități în domeniul în care poate contribui cel mai mult la societate, ajutând la umanizarea propriei sale împrejurimi.

Formarea și certificarea profesională se obțin în instituțiile create pentru acest scop: universități, școli tehnice, academii, platforme online de formare, instituții publice care oferă cursuri de perfecționare sau de inserție profesională... Oferta este variată și largă, și trebuie să ne hotărâm să o valorificăm. Ambiția unui creștin de a ajunge la mai mulți oameni presupune o formare profesională continuă și exigentă pentru a fi la curent cu noutățile, *o obligație de a dobândi o formare profesională adecvată, care se obține în aceleași locuri în care o obțin și ceilalți cetățeni* ¹⁹.

Formarea oferită de Prelatură

Din cele de mai sus, se deduce că cel care dorește să fie sfânt în mijlocul lumii are nevoie de o formare care să influențeze toate domeniile implicate în exercitarea profesională și să ajute fiecare persoană să trăiască cu maturitate acest drum de identificare cu Cristos. Aceasta este formarea pe care o oferă Prelatura.

În primul rând, suntem încurajați să iubim profesia noastră, ca pe un loc de întâlnire cu Dumnezeu și de participare la lucrarea Sa creatoare, în mod practic. Ne poate ajuta să ne întrebăm pe parcursul zilei: cum transform astăzi lumea? Poate răspunsul să includă faptul că nu reacționăm cu agresivitate într-o situație tensionată când se apropie un termen limită, că mulțumim unui coleg pentru ajutor, că acordăm o perioadă de concediu de maternitate fără a pune în pericol reîntoarcerea mamei la muncă, sau că facem multe alte gesturi și decizii în care suntem chemați să transformăm lumea, să îmbunătățim mediul nostru și să contribuim la aducerea acestuia la Dumnezeu.

Mai mult, formarea primită ne ajută să ne desfășurăm activitatea într-un mod coerent creștin, adică în conformitate cu deontologia propriei profesii și cu inițiativa celui care caută să colaboreze la construirea unei societăți mai umane. Și ne amintește că trebuie să studiem, să

cunoaștem și să exersăm cerințele etice și morale, având un sens al misiunii, și să fim exemple în exercitarea profesiei. Acest aspect va necesita o investiție mai mare de timp și efort din partea avocaților, ginecologilor, funcționarilor vamali sau investitorilor pe piața de capital, dar este la fel de important și pentru cei care îngrijesc bătrâni, sunt stagiați la o radio locală sau pregătesc mâncare de luat acasă.

Pe lângă aceasta, se stimulează dorința de a pune la dispoziție resursele necesare pentru a ne forma corespunzător, astfel încât fiecare să promoveze o creștere în cultura specifică fiecărei meserii, profesii sau activități pe care o desfășoară, punând în mișcare asociații profesionale sau participând activ în acestea, dedicând timp pentru a cunoaște mai bine propria profesie, fie singuri, fie împreună cu alții. Aceasta necesită timp și energie, care nu sunt întotdeauna disponibile, dar este o îmbogățire necesară.

Sfântul Josemaría spunea: *Acord aceeași importanță culturii profesionale a unui frizer ca și celei a unui cercetător; a unui student universitar, ca și celei a unei menajere. Este vorba despre a avea cultura propriului meșteșug, corespunzătoare vocației profesionale a fiecăruia*²⁰.

Formarea facilitează dobândirea unor valori specifice fiecărei profesii sau meserii: valoarea vieții și a sănătății, în profesiile legate de medicină; solidaritatea dintre pompieri și cooperanți; egalitatea pentru angajatori și lucrători în sindicate... Sunt valori care, fiind universale și necesare în toate domeniile de muncă, în unele dintre ele ies în evidență într-un mod special și trebuie să fie însoțite de competențele necesare pentru a le trăi. Când o facem pentru slava lui Dumnezeu și binele sufletelor, munca noastră dobândește o valoare supranaturală care ne permite să ne identificăm cu Cristos.

Îndrumarea spirituală oferită de Prelatură ne ajută să facem față cu realism – maturitate umană și supranaturală – oportunităților și cerințelor pe care viața ni le oferă, și aceasta și pe parcursul carierei noastre profesionale, cu speranță, discernământ și un sens supranatural

În final, identificarea cu misiunea apostolică ne face să ne entuziasmăm de posibilitatea de a contribui mai mult la susținerea financiară personală, pentru a contribui astfel la bunăstarea propriei familii și la apostolatele Lucrării.

Am parcurs toate aspectele formării care influențează transformarea muncii noastre într-o muncă a unui creștin, iar centralitatea acesteia a fost sintetizată de sf. Josemaría cu următoarele cuvinte: *Să cerem lumină de la Isus Cristos, Domnul nostru, și să-i cerem să ne ajute să descoperim, în fiecare moment, acel sens divin care transformă vocația noastră profesională în pragul pe care se bazează și se rotește chemarea noastră la sfințenie*²¹.

Maeves Javaloyes

[Întoarcere la Cuprins](#)

-
- ¹ Cf. *Catehismul Bisericii Catolice*, nr. 2569.
- ² Cf. *Catehismul Bisericii Catolice*, nr. 1350.
- ³ Cf. *Catehismul Bisericii Catolice*, nr. 1407 și 1414.
- ⁴ Sfântul Josemaría, *Este Cristos care trece*, nr. 95.
- ⁵ Sfântul Josemaría. *Este Cristos care trece*, nr. 48.
- ⁶ Papa Francisc, „Munca și vocația omului”, predică la Sfânta Marta, 1 - mai - 2020.
- ⁷ Geneza 2,15.
- ⁸ Cf. Geneza 1,26.
- ⁹ Sfântul Josemaría. Scrisoarea din 6-V-1945, nr. 15, în E. Burkhart, J. López, *Vida cotidiana y santidad en la enseñanza de San Josemaría*, III, Rialp, Madrid 2013, p. 574.
- ¹⁰ Papa Francisc, predică la Liturgia de deschidere a sinodului episcopilor, 10 - octombrie - 2021.
- ¹¹ *Ibid.*
- ¹² Cf. Fernando Ocáriz, Scrisoare Pastorală, 1-XI-2019, nr. 20.
- ¹³ Sfântul Josemaría, *Scrisoare nr. 6*, nr. 55.
- ¹⁴ Fernando Ocáriz, *Scrisoare Pastorală 1-XI-2019*, nr. 20.
- ¹⁵ *Ibid.*
- ¹⁶ Fernando Ocáriz, *Scrisoare Pastorală 9-I-2018*, nr. 14.
- ¹⁷ Cf. Fernando Ocáriz, *Scrisoare Pastorală 14-II-2017*, nr. 17.
- ¹⁸ Cf. Ana Sastre, *Tiempo de Caminar*, Rialp, Madrid 1989, citat 18, p. 232 (Sursă: sfântul Josemaría, *Hoja de Noticias* (complemente) din iulie 1939 (AGP, serie A.2, leg. 10, carp. 2) *Nu vă urmați studiile ca și cum ele ar forma o câmpie. Căutați reliefurile. Trasați-vă brazda. Și brazdele voastre să redea câmpul Tatălui familiilor.*
- ¹⁹ Cf. Prelatura Sfintei Cruci și Opus Dei, *Ratio Institutionis*, Roma, 2007, nr. 14.
- ²⁰ Sfântul Josemaría, Notele unui cerc scurt, 19-IV-1964; în Volumele de „Meditații”, vol. I, pp. 606-607 (AGP, biblioteca, P06).
- ²¹ Sfântul Josemaría, *Prietenii lui Dumnezeu*, nr. 62.

3. Cetățeni care lucrează cu alți

Nevoia de a avea un loc de muncă împlinitor include, în general, aspirația de a construi ceva valoros și de a contribui la îmbunătățirea societății. Vechiul exemplu al zidarilor exprimă bine acest lucru: atunci când pregătește cărămizi, cineva poate percepe munca sa ca fiind doar fabricarea unor cărămizi, ridicarea unui zid sau construirea unei catedrale. Noi ne dorim să construim catedrale prin profesia noastră: adevărate capodopere umane, care sunt și un semn al prezenței lui Dumnezeu în lume.

Papa Francisc ne îndeamnă astfel: „Ființa umană este capabilă să fie, prin ea însăși, agentul responsabil al îmbunătățirii sale materiale, al progresului său moral și al dezvoltării sale spirituale (Sfântul Paul al VI-lea, *Populorum progressio*, 26 mar. 1967, nr. 34). Munca ar trebui să fie locul acestui progres personal multidimensional, în care intră în joc diverse dimensiuni ale vieții: creativitatea, proiecția spre viitor, dezvoltarea abilităților, punerea în practică a valorilor, comunicarea cu ceilalți, o atitudine de adorare”¹.

Totuși, situația din multe țări poate estompa această perspectivă. În unele locuri, condițiile de muncă sunt inumane; în altele, majoritatea locurilor de muncă permit cu greu supraviețuirea. În Occident, schimbările rapide și crizele succesive au generat o stare de precaritate care alimentează o viziune negativă asupra muncii. Narațiunile dominante sau experiențele personale reduc adesea munca la o activitate strict necesară pentru supraviețuire, dar care, de multe ori, produce nefericire și frustrare. Această realitate îi afectează în mod deosebit pe tinerii bine pregătiți și calificați, dar care abia reușesc să obțină locuri de muncă ce le permit să-și susțină traiul sau să-și facă planuri de viitor. Mulți dintre ei iau în considerare emigrarea pentru a găsi oportunități mai bune în alte țări, iar alții își caută împlinirea personală în afara sferei profesionale.

În acest context, în care atât de mulți oameni au motive serioase și concrete să vadă lucrurile astfel, mesajul Sfântului Josemaría despre muncă luminează această realitate de criză prin *speranța Evangheliei*. Papa Francisc explică acest lucru astfel: „Cei care privesc criza fără lumina Evangheliei se limitează la a face autopsia unui cadavru; ei privesc criza, dar fără speranța oferită de Evanghelie. Criza ne sperie nu doar pentru că am uitat să o evaluăm așa cum ne invită Evanghelia, ci și pentru că am uitat că Evanghelia însăși este prima care ne pune în criză. Dar dacă regăsim curajul și umilința de a spune cu voce tare că timpul crizei este un timp al Spiritului, atunci, chiar și în fața întunericii, a slăbiciunii, a fragilității, a contradicțiilor și a confuziei, nu ne vom simți copleșiți, ci vom păstra încrederea intimă că lucrurile se vor schimba, bazată exclusiv pe experiența unui Har ascuns în întuneric”².

Această lumină a credinței asupra realității umane a muncii scoate la iveală adevărul fundamental conform căruia omul a fost așezat în grădina Edenului *ut operaretur*³, adică să lucreze și să coopereze cu Dumnezeu la construirea lumii, la crearea vieții sociale și a culturii. În esență, munca este o realitate pozitivă și bună, un mediu al împlinirii personale și sociale, temelia sfințeniei noastre: „un mijloc de legătură cu ceilalți oameni și o contribuție la progresul întregii umanități, o sursă de mijloace pentru susținerea propriei familii și o ocazie de perfecționare personală”⁴.

În rândurile ce urmează, ne vom concentra asupra dimensiunii sociale a muncii, care se răspândește în cercuri concentrice: pornind de la locul în care munca este realizată, trecând prin comunitatea apropiată (cartierul, satul, orașul), până la transformarea efectivă a lumii.

A iubi lumea

Iubirea pentru lume și dorința de a o îmbunătăți și de a o aduce la Dumnezeu reprezintă un aspect central al chemării vocaționale a Lucrării și se află în inima mesajului său. Acest spirit ne face să descoperim, în toate circumstanțele vieții obișnuite, o chemare divină. După cum explică Sfântul Josemaría: „Trebuie să-L iubim pe Dumnezeu pentru a putea iubi voința Sa și pentru a dori să răspundem chemărilor pe care ni le adresează prin obligațiile vieții cotidiene: în îndatoririle stării noastre, în profesia noastră, în munca noastră, în familia noastră, în relațiile sociale, în suferințele proprii și în cele ale altora, în prietenie, în dorința noastră de a înfăptui ceea ce este bun și drept”⁵.

O privire asupra tragediilor, nedreptăților, suferințelor sau superficialităților care marchează viața de zi cu zi ne poate face să credem că lumea noastră actuală „nu poate fi iubită”, cel puțin nu până când se va schimba. Iar sentimentul că avem prea puțin de oferit în această transformare ne poate determina să ne retragem în cercul restrâns al relațiilor, problemelor, intereselor și proiectelor noastre personale, acolo unde simțim că, măcar, putem face ceva.

Cu toate acestea, conștiința faptului că Dumnezeu este Tatăl nostru ne invită să ieșim din această zonă de confort, reamintindu-ne promisiunea Psalmului 2: „Îți voi da neamurile ca moștenire”⁶. Fiul primește această moștenire cu dorința de a o face roditoare, cu un optimism plin de speranță ce reflectă încrederea Tatălui său, dar și cu un simț profund al responsabilității față de această lume pe care Dumnezeu i-o lasă în mâini. Nimic nu este străin inimii unui copil al lui Dumnezeu, pentru că lumea însăși – totul și toți – constituie această moștenire.

Iubirea pentru lume, ca dar pe care Dumnezeu Tatăl ni-l încredințează, ne determină să dorim „să înțelegem în profunzime timpul în care trăim, dinamicele care îl modelează, potențialul care îl definește, dar și limitele și nedreptățile, uneori grave, care îl afectează”⁷. Nu este vorba doar de o înțelegere intelectuală, ci de a ieși în întâmpinarea persoanelor concrete, cu visele și speranțele lor, cu sensibilitățile, nevoile și criticile lor. Astfel, această cunoaștere devine empatie, ascultare și un angajament de a purta de grijă celuilalt și de a lucra pentru binele comun, într-o iubire concretă și vie. Benedict al XVI-lea explică acest lucru în enciclica *Caritas in veritate*: „A iubi pe cineva înseamnă a-i dori binele și a lucra eficient pentru acesta. Pe lângă binele individual, există un bine legat de viața socială a oamenilor: binele comun. Este binele aceluși «noi toți», format din indivizi, familii și grupuri intermediare care se unesc într-o comunitate socială. Nu este un bine căutat de dragul lui însuși, ci pentru persoanele care fac parte din comunitatea socială și care, numai în cadrul acesteia, își pot atinge binele personal în mod autentic și eficient. Dorința binelui comun și efortul de a-l realiza reprezintă o cerință a dreptății și a carității”⁸.

Din iubire – pentru Dumnezeu, pentru aproapele și pentru lume – izvorăște acea forță care conferă demnitate muncii și o transformă, permițându-ne să contribuim, împreună cu ceilalți, la construirea acestui bine comun, din poziția și prin contribuția specifică propriei noastre profesii. Modelul iubirii pline de compasiune față de aproapele este parabola Bunului Samaritean, după cum explică Papa Francisc: „Este un text care ne invită să redescoperim vocația noastră de cetățeni ai propriei țări și ai lumii întregi, constructori ai unei noi legături

sociale”⁹. Comentând această parabolă, subliniază că „inclusiv bunul samaritean a avut nevoie de existența unui han care să-i permită să rezolve ceea ce el singur, în acel moment, nu putea să asigure”¹⁰ Munca este, astfel, ceea ce ne permite să contribuim la satisfacerea nevoilor umane.

O manieră de a exista în lume

O mentalitate laică sănătoasă are la bază convingerea că munca, relațiile sociale și politice, timpul liber etc., reprezintă un loc privilegiat de întâlnire cu Dumnezeu și o sarcină specifică pentru creștinul obișnuit. Mai mult decât atât, munca este modul specific prin care fiecare persoană își îngrijește moștenirea și contribuie la construirea societății. Viețile noastre ar fi cu totul diferite fără fermieri, profesori, șoferi, ingineri sau scenariști. Sfântul Josemaría exprima astfel acest lucru: „Munca este vehiculul prin care omul se integrează în societate, mijlocul prin care el se conectează la ansamblul relațiilor umane, instrumentul care îi oferă un loc, o poziție, în comunitatea umană. Munca profesională și existența în lume sunt două fețe ale aceleiași monede, două realități care se susțin reciproc, fără a fi posibil să le înțelegi separat”¹¹.

Acest loc propriu, unde Dumnezeu îl așteaptă pe fiecare, este un spațiu privilegiat pentru a manifesta libertatea ca o capacitate de a genera lucruri bune împreună cu ceilalți și pentru ceilalți, lucruri care, în același timp, sunt benefice și pentru sine. „Să redescoperim binele, pentru noi înșine și pentru întreaga umanitate, și astfel să mergem împreună spre o creștere autentică și integrală”¹². La salonul de cofetărie, la birou, în clasă, în grădina sau în culise, în munca pe care o desfășurăm aici și acum, se naște întrebarea decisivă: *Doamne, care este binele pe care îl aștepti de la mine?* Și chiar acest efort de a căuta perfecțiunea creștină în profesie, de a da „un exemplu bun fiecare în locul său, înseamnă deja să cauți binele întregii umanități”¹³.

În același timp, este ușor de înțeles că a face binele depășește puterile fiecărui individ în parte; mai mult, este o misiune comună, o luptă împărtășită, așa cum ne-a arătat pandemia și explică Papa: „Nimeni nu poate înfrunta viața de unul singur. Avem nevoie de o comunitate care să ne susțină, care să ne ajute și în care să ne sprijinim unii pe alții pentru a privi înainte. Cât de important este să visăm împreună! Singuri, riscăm să avem miraje, să vedem ceea ce nu există; visele se construiesc împreună. Să visăm ca o unică umanitate, ca niște călători care împărtășesc aceeași carne umană, ca niște copii ai aceluiași pământ care ne adăpostește pe toți, fiecare cu bogăția credinței sau a convingerilor sale, fiecare cu propria sa voce, toți frați”¹⁴. Experiența ne confirmă că, atunci când facem binele împreună, barierele diferențelor ideologice, ale stilurilor de viață diferite sau ale lipsei de credință se prăbușesc.

Vor exista întotdeauna în Biserică instituții dedicate asistenței, iar noi toți, ca creștini, suntem chemați să fim Bunul Samaritean care se oprește lângă fratele rănit. Totuși, ca laici, avem misiunea inalienabilă de a fi prezenți în acele locuri unde se modelează societatea, mai ales în domeniile legate de profesia noastră. De exemplu, un arhitect poate să participe la proteste împotriva poluării, să voteze pentru un partid care sprijină familia și să facă voluntariat alături de persoanele fără adăpost din orașul său. Dar, dacă lucrează în urbanism, este de neînlocuit pentru a crea, împreună cu colegii săi, cât mai multe spații verzi, intergeneraționale, sigure, cu servicii esențiale, bine conectate, cu zone comune etc., astfel încât să influențeze direct calitatea aerului, relațiile de familie și accesul la aceste spații.

Cu caritate și dreptate

Această manieră creștină de a fi și de a acționa în lume, lucrând împreună cu ceilalți și pentru ceilalți, poartă în sine cel mai mare potențial transformator al societății: credința „care ne luminează conștiințele, îndemnându-ne să participăm cu toate forțele la provocările și problemele istoriei umane. În această istorie, care a început cu crearea lumii și care se va încheia la împlinirea veacurilor, creștinul nu este un apatrid. Este un cetățean al cetății oamenilor, cu sufletul plin de dorul de Dumnezeu”¹⁵.

Dacă ne îndreptăm atenția spre domeniul muncii, putem întreba: ce trăsături ale modului creștin de a fi sunt cele mai eficiente în promovarea acestei transformări? Răspunsul poate fi foarte amplu, dar există două virtuți care joacă un rol deosebit de important: caritatea și dreptatea, văzute în dimensiunea lor socială. Aceste două virtuți se traduc printr-o serie de atitudini care sunt recunoscute astăzi ca valori fundamentale pentru succesul unei întreprinderi comune, valori pe care doctrina socială a Bisericii le propune. Aceste învățături oferă linii directoare ce luminează, prin adevărul Evangheliei, modurile posibile de acțiune în cele mai diverse contexte sociale, culturale etc., manifestându-se prin câteva atitudini precum cele de mai jos.

Prietenia socială, solidaritatea și participarea duc la „construirea unor relații care depășesc simplul cadru al muncii și întăresc legăturile de bine”¹⁶. Sfântul Josemaría a exprimat acest lucru într-o scrisoare din 1939 despre misiunea creștinului în viața socială: „Un creștin nu poate fi individualist, nu-i poate neglija pe ceilalți, nu poate trăi egoist, întorcând spatele lumii; el este, prin natura sa, un ființă socială: membru responsabil al Trupului Mistic al lui Cristos”¹⁷.

Promovarea dezvoltării umane integrale – a tuturor oamenilor și a fiecărei persoane în întregime – presupune responsabilitatea libertății fiecărui individ și a popoarelor, deoarece nicio structură nu poate garanta o astfel de dezvoltare din exterior, fără implicarea responsabilă a ființelor umane¹⁸. Cooperarea izvorăște din convingerea că problemele nu pot fi rezolvate dintr-o singură perspectivă și conduce la o deschidere proactivă, la munca în echipă – inclusiv cu cei care gândesc diferit – și la un dialog sincer.

Dreptatea înseamnă să dai fiecăruia ceea ce îi aparține, ceea ce i se cuvine în funcție de ființa și acțiunile sale. Este prima cale a carității, inseparabilă de aceasta¹⁹ și, în același timp, solicită o logică superioară, deoarece societatea nu poate fi construită doar pe relații juste de drepturi și obligații, ci mai ales prin relații de gratuitate, milă și comuniune [...] ²⁰.

Transparența, onestitatea și responsabilitatea sunt valori sociale esențiale²¹, care, deși pot aduce dezavantaje pe termen scurt — specifice celor care își asumă riscul de a avea încredere în ceilalți — constituie baze solide pentru crearea unui mediu și a unui mod de lucru care încurajează împărțirea obligațiilor reciproce, mobilizând astfel mult mai mult decât simpla revendicare a drepturilor²².

Posibilitățile sunt infinite, în funcție de circumstanțele fiecărei persoane. Participarea la asociații profesionale, mentoratul pentru fete care urmează studii STEM, proiectele colaborative *open source* sau inițiativele de alfabetizare a adulților pot fi exemple de activități realizate împreună cu colegii. De asemenea, prioritatea acordată cercetării bolilor neglijate, furnizarea de servicii *pro bono* pentru cauze relevante, promovarea unor procese industriale mai curate, refuzul mitei sau îmbunătățirea condițiilor de muncă sunt inițiative ce pot fi susținute în cadrul companiei sau instituției în care se lucrează.

Să transformăm ambientul muncii

Dragostea pentru lume, împreună cu conștiința propriei libertăți și responsabilități, conduc la angajarea, în și din propria muncă, pentru ameliorarea societății. Munca nu este doar un loc de autorealizare individuală, ci o platformă de pe care se desfășoară, în toată amploarea sa, grija umană și creștină față de aproapele nostru și față de condițiile sociale care fac posibilă dezvoltarea acestuia ²³.

A privi munca drept un mijloc de a contribui la progresul umanității înseamnă, înainte de toate, să contribui la umanizarea propriului mediu de lucru. Rezolvarea problemelor începe întotdeauna cu ceea ce se află cel mai aproape de noi ²⁴. De exemplu, în fața situațiilor conflictuale care apar la locul de muncă, la fel ca în orice relație umană, este esențial să nu ne lăsăm dominați de acestea și să evităm să prevaleze ceea ce Papa Francisc numește *logica conflictului* ²⁵. Această logică caută mereu vinovați de stigmatizat și disprețuit și drepti care să fie justificați: „Când ne oprim la conjunctura conflictului, pierdem simțul unității profunde a realității” ²⁶.

Mediul de lucru necesită, de asemenea, un angajament constant și hotărât în a iubi, arătând interes pentru fiecare persoană și pentru nevoile acesteia, pentru că toți suntem săraci, lipsindu-ne de ceva „nu doar în termeni materiali, ci și spirituali, afectivi și morali” ²⁷. Experiența personală a iubirii lui Dumnezeu, a familiei și a prieteniei face ca acest efort să fie mai ușor de realizat.

Toate acestea pot deveni realitate în numeroase moduri concrete: sprijinirea unei colege care așteaptă un copil sau care are grijă de o persoană în vârstă sau dependentă; oferirea unor favoruri care nu aduc beneficii directe; celebrarea aniversarilor; trecerea peste micile diferențe; comportamentul loial și evitarea criticilor.

Această umanizare a mediului imediat implică, de asemenea, identificarea problemelor și asumarea lor personală, încercând să „încăm răul într-o abundență de bine”, să acoperim lipsurile și să multiplicăm inițiativele care dezvoltă sau redirecționează energiile implicite în situațiile ce necesită îmbunătățiri ²⁸. Astfel, se depășește perspectiva individualistă și utilitaristă, iar cu privirea purificată de caritate, se pot descoperi „convergențe unice și posibilități concrete de soluționare, fără a renunța la niciun component fundamental al vieții umane” ²⁹.

Mai este mult de făcut și, poate, asemenea lui Moise, vom simți oboseala în fața acestui efort. Este important să avem în minte concluzia enciclicei *Caritas in veritate*: „Dezvoltarea are nevoie de creștini cu brațele întinse spre Dumnezeu în rugăciune, conștienți că iubirea plină de adevăr, *caritas in veritate*, din care provine adevărata dezvoltare, nu este rodul eforturilor noastre, ci un dar. De aceea, chiar și în cele mai dificile și complexe momente, pe lângă acțiunea rațională, trebuie mai întâi să ne întoarcem către iubirea Sa. Dezvoltarea presupune atenție la viața spirituală, o considerație serioasă a experienței credinței în Dumnezeu, a fraternității spirituale în Cristos, a încrederii în Providența și Milostivirea divină, a iubirii și iertării, a renunțării de sine, a deschiderii față de aproapele, a dreptății și a păcii. Toate acestea sunt indispensabile pentru a transforma «inimile de piatră» în «inimi de carne» (Ez 36,26), făcând astfel viața pe pământ mai «divină» și, prin urmare, mai demnă de om” ³⁰.

Întoarcere la Cuprins

-
- ¹ Papa Francisc, Scrisoare Enc. *Laudato Si*, nr. 127.
- ² Papa Francisc, *Discursul Curiei romane cu ocazia urărilor de Crăciun*, 21-12-2020, nr. 6.
- ³ Gn 2,15.
- ⁴ Sfântul Josemaría, *Scrisoarea nr.14 din 15 oct 1948*, nr. 4.
- ⁵ Sfântul Josemaría, *Este Cristos care trece*, nr. 17.
- ⁶ Cf. Ps 2,8: „Cere-mi și eu îți voi da popoarele ca moștenire și marginile pământului în stăpânire”.
- ⁷ Fernando Ocariz, Mesaj, 7 iulie 2017.
- ⁸ Benedict al XVI-lea, Scrisoarea Enc. *Caritas in veritate*, nr. 7.
- ⁹ Papa Francisc, *Fratelli Tutti*, nr. 66.
- ¹⁰ Papa Francisc, *Ibid.* nr. 165.
- ¹¹ Sfântul Josemaría, *Scrisoarea nr. 11*, 6 mai 1945, nr. 13.
- ¹² Papa Francisc, *Fratelli Tutti*, nr. 113.
- ¹³ Sfântul Josemaría, *Scrisoarea nr.3 din 9 ian. 1932*, nr. 4.
- ¹⁴ Papa Francisc, *Fratelli Tutti*, nr. 8.
- ¹⁵ Sfântul Josemaría, *Este Cristos care trece*, nr. 99.
- ¹⁶ Papa Francisc, *Discurs adresat membrilor Colegiului Cardinalilor și al Curiei romane cu prilejul urărilor de Crăciun*, 23-12-2021.
- ¹⁷ Sfântul Josemaría, *Scrisoarea nr. 5*, 2 oct 1939, nr. 37.
- ¹⁸ Cf. Benedict al XVI-lea, *Caritas in veritate*, nr. 17.
- ¹⁹ *Ibid.* nr. 6.
- ²⁰ *Ibid.*
- ²¹ Cf. Benedict al XVI-lea, *Caritas in veritate*, nr. 36.
- ²² *Ibid.*, nr. 43.
- ²³ Cf. Ana Marta González, „Mundo y condición humana en san Josemaría Escrivá. Claves cristianas para una filosofía de las ciencias sociales”, în [Romana nr. 65, iulie – decembrie 2017](#).
- ²⁴ Cf. Sfântul Josemaría, *Convorbiri*, nr. 10: „Noi vedem în muncă – în nobilul efort creator al oamenilor – nu numai una dintre cele mai înalte valori umane, indispensabilă progresului societății și a necesității din ce în ce mai drepte a raporturilor dintre oameni, dar și un semn al iubirii lui Dumnezeu pentru creaturile sale și iubirea oamenilor între ei și pentru Dumnezeu; un mijloc de perfecțiune, o cale de sfințenie”.
- ²⁵ Papa Francisc, *Discurs adresat membrilor Colegiului Cardinalilor și al Curiei romane cu prilejul urărilor de Crăciun*, 23-12-2021, nr. 7.
- ²⁶ Papa Francisc, Exhort. Ap. *Evangelii gaudium*, nr. 226.
- ²⁷ Papa Francisc, *Discurs adresat membrilor Colegiului Cardinalilor și al Curiei romane cu prilejul urărilor de Crăciun*, 23-12-2021.
- ²⁸ Cf. Ana Marta González, „Mundo y condición humana en san Josemaría Escrivá. Claves cristianas para una filosofía de las ciencias sociales”, în [Romana nr. 65, iulie – decembrie 2017](#).
- ²⁹ Benedict XVI Scrisoare, Enc. *Caritas in veritate*, nr. 32.
- ³⁰ *Ibid.*, nr. 79.

4. Cum să conduci prin slujire

În învățătura Sfântului Josemaría, ceea ce astăzi se numește *leadership* este înțeles și practicat întotdeauna ca un act de slujire, având drept scop contribuția la construirea unui proiect comun, în beneficiul tuturor. Un lider nu este doar o persoană care îndeplinește un anumit rol într-o echipă, ci cineva care dorește să îmbunătățească lumea și care înțelege că cel mai bun punct de plecare este ceea ce se află cel mai aproape: mediul său. Cum procedează? Sfântul Josemaría rezuma acest lucru simplu: „Pentru a sluji, slujește”¹ și îi încuraja pe oameni „să obțină tot prestigiul profesional posibil, în slujba lui Dumnezeu și a sufletelor”².

Aspirația de a conduce prin slujire implică două provocări principale, pe care formarea le poate sprijini:

1. Dezvoltarea unei viziuni mai relaționale asupra muncii (atât în sensul de a lucra împreună cu ceilalți – pornind de la Dumnezeu – cât și pentru ceilalți);
2. Străduința de a cultiva virtuți (nu pentru a atinge autoperfecțiunea, ci pentru a te dărui pe tine însuși celorlalți).

Muncă relațională pentru ființe relaționale

O viziune relațională asupra profesiei înseamnă capacitatea de a-ți ridica privirea și de a înțelege că munca de zi cu zi depășește simpla producție de bunuri și servicii, eficiența sau autorealizarea. În esență, este vorba despre generarea de „bunuri relaționale” — bunuri care sunt create și împărtășite întotdeauna împreună cu alte persoane, chiar și în profesii care, aparent, nu au o orientare directă spre oameni. De exemplu, interacțiunea este evidentă pentru cineva care vinde la piață, formează elevi în școli profesionale, vizitează apartamente cu clienți sau apără un acuzat în fața unui judecător. Dar există o dimensiune relațională și în munca dintr-un centru logistic, pe o linie de asamblare sau într-un laborator de biochimie, chiar dacă aceasta nu este atât de vizibilă. La fel este și în cazul unei persoane care lucrează de acasă sau care se pregătește pentru examene, aparent fără să interacționeze cu nimeni.

Cristos este recunoscut prin meseria Sa („Nu este acesta tâmplarul, fiul Mariei?”³) și prin cea a tatălui Său („Nu este acesta fiul tâmplarului?”⁴). În cartea Exodului, putem identifica o prefigurare a Sfântului Iosif în meșteșugarii aleși datorită calității muncii lor și relațiilor lor cu ceilalți pentru a construi Sanctuarul⁵. Moise îi laudă spunând că Dumnezeu i-a chemat pe nume, i-a umplut de Duhul Său și le-a dăruit „înțelepciune, pricepere și cunoaștere pentru tot felul de lucrări”⁶ punând în inimile lor și „harul de a învăța pe alții”⁷.

Isus a adăugat o dimensiune nouă aspectului relațional al muncii sale. Când construia o masă, El nu crea doar un obiect; în lucrarea Sa erau prezente toate persoanele care o vor folosi în viitor, experiențele învățate de la Iosif, bucuria vieții de familie cu Maria, nevoile și grijile vecinilor, amintirea Creației, atingerea lemnului pe care îl va regăsi pe Cruce, dorința de a-L glorifica pe Tatăl și mântuirea omenirii.

Această dimensiune relațională a muncii se bazează pe însăși natura umană, deoarece deschiderea către cunoașterea și iubirea celorlalți este o trăsătură a ființei noastre create „după chipul și asemănarea lui Dumnezeu”, un Dumnezeu Trinitar. Papa Francisc întreabă: „Cum

facem munca noastră zilnică? Cum ne gestionăm oboseala? Vedem activitatea noastră ca fiind legată doar de destinul nostru personal sau și de cel al altora? În realitate, munca este o formă de exprimare a personalității noastre, care este, prin natura sa, relațională”⁸. Și continuă: „Munca este, de asemenea, o modalitate de a ne exprima creativitatea: fiecare își face munca în felul său, cu propriul stil – aceeași muncă, dar cu un stil diferit”⁹.

Din cauza acestei naturi relaționale, o parte a formării profesionale nu constă doar în dobândirea de cunoștințe și abilități specifice muncii, ci și în învățarea de la ceilalți: de la colegii mai experimentați sau mai tineri, de la mentori care oferă sfaturi înțelepte, din conversațiile cu membrii echipei care lucrează la un proiect, de la profesorii cărora le putem mulțumi chiar și după mulți ani, de la clienții nemulțumiți. Însuși Cristos a fost un ucenic. „Căci Isus trebuia să-i semene lui Iosif: în trăsăturile caracterului Său, în felul Său de a lucra și de a vorbi”¹⁰.

Un instrument în mâinile mele

Unul dintre rezultatele valorificării formării profesionale este considerația pe care fiecare o dobândește în domeniul său de expertiză. Adevăratul prestigiu profesional (care este un mijloc, nu un scop) este rodul resurselor pe care le punem fiecare în practică pentru a deveni mai competenți în exercitarea propriei profesii. De exemplu, un specialist biosanitar va căuta întotdeauna să afle mai multe despre posibilele tratamente pentru pacienții săi; un profesor va încerca să-și îmbunătățească resursele didactice pentru a preda mai bine, având elevii în minte; un comerciant va căuta noi produse adaptate nevoilor clienților săi; iar un lucrător în domeniul comunicării va urmări să ofere cea mai bună calitate și cea mai mare veridicitate în informațiile pe care le transmite. Fiecare se menține actualizat prin instrumentele aflate la îndemână (cursuri, lecturi, ateliere, cercetări...), dar formarea pe care Opus Dei o oferă ne ajută să dorim această actualizare, să o prioritizăm și să perseverăm în ea, pentru a-i aduce mai multă glorie lui Dumnezeu prin muncă și pentru a fi mai eficienți în slujire.

Prestigiul profesional, din această perspectivă, este foarte diferit de urmărirea succesului înțeles ca obținerea unor rezultate pe care alții le-ar putea considera remarcabile sau excepționale, fiindcă acestea ar fi rodul unor talente extraordinare pe care oamenii obișnuiți nu le posedă. Predica Sfântului Josemaría își propunea să încurajeze, nu să limiteze, nici să descurajeze pe cei cu aptitudini excepționale — „Cel care poate fi învățat nu-i iertăm că nu este”¹¹; era departe de a promova un discurs al excelenței destinat unui grup restrâns sau rupt de realitate. De fapt, chiar și o persoană responsabilă la locul de muncă, cu toate competențele dobândite și experiența anilor de practică, poate întâlni eșecuri, greșeli ce necesită corectare sau momente când trebuie să o ia de la zero. Acestea sunt ocazii de învățare, de a depăși cu speranță aceste situații, fără a fi marcat de teama de a eșua din nou.

Cheia prestigiului profesional, pentru Sfântul Josemaría, nu este faima, ci slujirea prin iubire: „Pelerinajul creștinului prin lume trebuie să devină o slujire continuă, oferită în moduri foarte diverse, în funcție de circumstanțele personale, dar întotdeauna din iubire față de Dumnezeu și de aproapele. A fi creștin înseamnă să acționezi fără să te gândești la micile obiective ale prestigiului sau ambiției, nici la scopuri care pot părea mai nobile, precum filantropia sau compasiunea față de nenorocirile altora: înseamnă să îndrepti privirea spre scopul suprem și radical al iubirii pe care Isus Cristos ne-a arătat-o, murind pentru noi”¹².

Pe scurt, sensul prestigiului profesional este să-l poți folosi în slujba lui Dumnezeu și a oamenilor. Sfântul Josemaría explica acest lucru astfel: „De aceea, ca deviză pentru munca

voastră, vă pot indica aceasta: pentru a servi, să slujiți. Pentru că, înainte de toate, pentru a face lucrurile bine, trebuie mai întâi să știți să le duceți la bun sfârșit. Nu cred în dreptatea intenției celor care nu se străduiesc să dobândească competența necesară pentru a îndeplini sarcinile ce le-au fost încredințate. Nu este suficient să vrei să faci binele, trebuie mai întâi să știi cum să-l faci. Și dacă dorim cu adevărat acest lucru, această dorință se va concretiza în efortul de a folosi mijloacele potrivite pentru a finaliza lucrurile cu perfecțiune umană”¹³.

Fiecare persoană este, așadar, chemată să fie un lider în propriul său mediu (profesional, familial, social), dorind să-l îmbunătățească. Și toți, bărbați și femei, putem contribui la această îmbunătățire prin pregătirea profesională și dezvoltarea personală. Este extrem de inspirator să vedem cum pandemia a scos la lumină numeroși lideri ascunși, fiind în același timp un apel la responsabilitate pentru fiecare dintre noi: este propria mea realitate cea pe care o pot îmbunătăți, iar dacă nu o fac eu, nimeni altcineva nu o va face în locul meu.

A sluji cu prestigiul nostru profesional

„A sluji” poate fi înțeles în sensul de „a fi competent” sau „a fi potrivit pentru o anumită sarcină”. A sluji – pentru a trăi caritatea prin fapte concrete, imitându-L pe Cristos, care „nu a venit pentru a fi slujit, ci pentru a sluji”¹⁴ – presupune aptitudine, iar aceasta provine din studiu și practică, dar și din virtuțile umane. O persoană muncitoare, determinată, curajoasă, organizată, educată, amabilă și implicată este capabilă să contribuie eficient la un proiect comun și să răspundă cerințelor carității în îndeplinirea propriilor responsabilități.

Expresia „pentru a sluji, slujește” este, așadar, un apel la dobândirea calităților necesare pentru a fi de folos, precum și la cultivarea virtuților care ne permit să oferim altora servicii de care au nevoie. Vorbind despre acest aspect, Sfântul Josemaría se referea atât la munca intelectuală și la cea cu o aparentă relevanță și influență socială în domeniul culturii sau al politicii, cât și la munca bine făcută într-un atelier mecanic, în bucătăria unui restaurant sau pe o fermă agricolă.

Prestigiul ne permite să devenim o referință în domeniul pe care îl stăpânim, facilitându-ne să sfătuim și să ghidăm dincolo de cunoștințele și abilitățile noastre tehnice. De exemplu, putem continua să urmărim bunăstarea și parcursul profesional al foștilor studenți, să îndrumăm medicii tineri aflați în practică într-un spital, să sugerăm noi oportunități prietenilor care și-au pierdut locul de muncă, să sfătuim un coleg în legătură cu o mașinărie nouă sau să oferim context pentru a calma conversațiile tensionate.

Prestigiul poate fi și un instrument de slujire dacă ne ajută să facem parte dintr-un ordin profesional, un sindicat sau o organizație profesională, pentru a veghea asupra îmbunătățirii profesiei noastre. Acesta poate fi folosit și pentru a iniția diverse acțiuni, cum ar fi promovarea unor condiții de muncă mai echitabile, organizarea unei greve, colectarea de semnături sau dialogul cu factorii de decizie. Vorbind despre Isus și Iosif ca „lucrători ai lemnului”, Papa Francisc scoate în evidență toate aspectele dificile ale muncii asupra cărora putem – și trebuie – să intervenim prin intermediul unei cariere personale competente și oneste: muncile grele „din mine sau din unele fabrici”, „copiii obligați să muncească” și alte victime ale exploatarei muncii.¹⁵

Uneori, prestigiul oferă o autoritate morală care deschide uși spre subiecte mai delicate. De exemplu, în cadrul unei conferințe sau al unei călătorii de afaceri, refuzul de a consuma băuturi alcoolice după cină și evocarea familiei care te așteaptă acasă pot schimba atmosfera

de relaxare dintre colegi. Împărtășirea propriei experiențe poate ajuta pe cineva să-și organizeze programul în așa fel încât să participe la Liturghia de duminică.

Chiar și atunci când mediul de lucru este un „deșert” – „acel mediu arid în care trebuie să conservăm credința și să încercăm să o răspândim”¹⁶, așa cum îl descrie Papa Francisc –, „suntem chemați să fim persoane-amfore, care să le ofere celorlalți apa de care au nevoie”¹⁷.

O formare pentru a se transforma și a transforma

Oamenii sunt cei care schimbă lumea. Iar formarea personală reprezintă întotdeauna un pas înainte, atât în ceea ce privește responsabilitatea socială, cât și în capacitatea de a oferi societății ceea ce fiecare are mai bun. „În munca liberă, creativă, participativă și solidară, ființa umană exprimă și valorifică demnitatea vieții sale”¹⁸, subliniază Papa Francisc. „Munca nu este doar un mijloc de subzistență adecvată: este, de asemenea, un loc în care ne exprimăm, ne simțim utili și învățăm marea lecție a concretului, care ajută viața spirituală să nu se transforme în spiritualism”¹⁹.

Formarea spirituală pe care o promovează Opus Dei, mereu cu scopul de a se reflecta în viața cotidiană, ne poate ajuta să ne punem întrebări precum: Cum pot înțelege mai bine că munca mea este un serviciu? Cum pot genera ocazii de îmbunătățire pentru ceilalți și pentru societate pornind de la profesia mea? Ce fel de problemă socială aș putea contribui să rezolv prin munca mea? Ce îmbunătățiri, inovații sau soluții aș putea aduce datorită cunoștințelor din profesia mea?

Pentru a conduce prin serviciu în munca noastră, nu avem nevoie doar de cunoștințe. De aceea, formarea profesională promovată de Opus Dei urmărește să ajute fiecare persoană să dobândească virtuțile umane și competențele personale care o pregătesc să muncească bine. Acest lucru înseamnă a lucra cu atenție, fără neglijențe sau improvizatii, cu grijă și cu simțul responsabilității, din dragoste pentru Dumnezeu și pentru ceilalți, cooperând cu cei din jur. În acest proces, se descoperă și dimensiunea grijii față de persoanele din jurul nostru, față de cei care vor beneficia de munca noastră, de binele comun și de lumea în care trăim.

Aceste competențe (așa-numitele *soft skills*) nu se învață teoretic; ele se dobândesc indirect, prin felul în care acționăm, relaționăm cu ceilalți și abordăm diferitele situații ale zilei. Am putea spune că ele se învață prin practică, se concretizează în acțiuni. De aceea, este bine ca fiecare să reflecteze asupra acestora în mod explicit și să valorifice *feedback*-ul primit de la ceilalți, pentru a înțelege mai bine cum să le dezvolte în viața de zi cu zi. Aceste competențe influențează modul de a fi, de a acționa și, prin urmare, felul în care fiecare își exercită profesia. Cine nu a simțit dorința de a mulțumi profund unui profesionist din domeniul sănătății care ne-a tratat cu grijă, unei priviri empatică (chiar și prin mască) din partea unui funcționar administrativ care s-a implicat sincer în problema noastră, sau unui șofer de taxi sau curier care ne-a înseninat ziua?

Anumite calități de natură mai personală pot fi puse în evidență cum ar fi: bunul simț, atitudinea pozitivă, stima de sine, creativitatea, reziliența sau flexibilitatea. De exemplu, flexibilitatea poate fi definită ca deschiderea către diferite moduri de a fi și de a lucra, ceea ce permite colaborarea între generații, culturi și discipline (un lucru esențial în lumea contemporană). Această flexibilitate creează un mediu în care toți se simt confortabil și pot da tot ce au mai bun.

Există și competențe sociale care joacă un rol esențial în construirea relațiilor: gestionarea oamenilor, controlul propriului stres și al stresului altora, capacitatea de ascultare și dialog, comunicarea, empatia, etc. Aceste abilități sunt adesea incluse de autori în ceea ce se numește inteligența emoțională și socială.

Chiar și Cristos a învățat aceste aspecte, nu doar un meșteșug. Reflectând asupra figurii Sfântului Iosif, Papa Francisc afirmă: „Putem fi siguri că dreptatea sa s-a manifestat și în educația oferită lui Isus. «Iosif L-a văzut pe Isus crescând zi după zi “în înțelepciune, statură și har înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor” (Lc 2,52), așa cum spune Evanghelia» (*Patris corde*, nr. 2)”²⁰.

Imaginea lui Cristos spălând picioarele apostolilor în Joia Mare simbolizează serviciul pe care fiecare creștin este chemat să-l ofere celorlalți. „V-am dat exemplul ca și voi să faceți așa cum v-am făcut Eu”²¹, spune Domnul. Este bine să ne amintim că înainte de acest moment, El i-a servit pe locuitorii din Nazaret prin munca, sfaturile și afecțiunea Sa, sub influența exemplului Sfântului Iosif. „Fără îndoială, Iosif îi ajută pe mulți datorită muncii sale bine făcute. Munca sa profesională era orientată spre a servi familiile din sat, făcându-le viața mai ușoară, însoțită de un zâmbet, de o vorbă amabilă, de un comentariu trecut cu vederea, dar care reda credința și bucuria celor care erau pe punctul de a le pierde”²².

María del Mar Delgado

[Întoarcere la Cuprins](#)

¹ Sfântul Josemaría, *E Cristos care trece*, nr. 50.

² Sfântul Josemaría, *Brazdă*, nr. 491.

³ Mc 6,3.

⁴ Mt 13,55.

⁵ Cf. Ex 35,30-36,2.

⁶ Ex 35,31.

⁷ Ex 35,34.

⁸ Papa Francisc, Audiență generală, 12 ian. 2022.

⁹ *Ibid.*

¹⁰ Sfântul Josemaría, *E Cristos care trece*, nr. 55.

¹¹ Sfântul Josemaría, *Drum*, nr. 332.

¹² Sfântul Josemaría, *E Cristos care trece*, nr. 98.

¹³ Sfântul Josemaría, *E Cristos care trece*, nr. 50.

¹⁴ Mt 20,28.

¹⁵ Cf. Papa Francisc, Audiență generală, 12 ian 2022.

¹⁶ Papa Francisc, Exh. Ap. *Evangelii Gaudium*, nr. 86.

¹⁷ *Ibid.*

¹⁸ Papa Francisc, Exh. Ap. *Evangelii Gaudium*, nr. 192.

¹⁹ Papa Francisc, Audiență generală, 12 ian. 2022.

²⁰ Papa Francisc, Audiență generală, 19 ian. 2022.

²¹ In 13,15.

²² Sfântul Josemaría, *E Cristos care trece*, nr. 51.

5. Integrarea proiectului profesional în misiune

Viața oricărei ființe umane, inclusiv și viața profesională, este o călătorie făcută din etape, din intersecții, din viraje, din urcări și coborâșuri, din scopuri, din victorii și frustrări. Viața lui Cristos a fost și ea un drum: a trecut prin etapele creșterii, de la copilărie la maturitate, a călătorit fizic prin Țara Sfântă și, începând cu momentul întrupării sale la Nazaret, a început o lungă călătorie de urcare către Ierusalim pentru Paște.

În viața noastră cotidiană, Isus merge alături de noi într-un mod misterios, cum a făcut-o cu discipolii săi pe drumul spre Emmaus¹. Ne însoțește în munca noastră și încercăm să-L descoperim în persoanele cu care interacționăm prin profesia noastră. Formarea spirituală, doctrinară, umană, apostolică și profesională pe care o primim ne ajută să păstrăm vie această dorință de a-L întâlni pe Cristos și s-o realizăm. Și când nu știm pe ce drum să mergem sau ce decizie să luăm, ne vedem ca Toma, apelând la Cristos: „Doamne, nu știm unde mergi, cum putem cunoaște calea?” Isus îi spune: „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața”².

Intersecțiile profesionale

A parcurge drumul propriei existențe ca creștini înseamnă a ști că ceea ce integrează toate alegerile noastre, rutele și proiectele noastre este scopul: a participa la intimitatea divină și a-i însoți pe alții pentru a o descoperi, iar „calea cea bună este Isus”³, ne spune papa Francisc. Acest scop integrează toate alegerile noastre, itinerariile noastre. El ne cheamă, ne ghidează, ne susține și ne însoțește prin dispersia aparentă a activităților și responsabilităților noastre zilnice.

În ciuda dorinței de a trăi cu fidelitate chemarea noastră de a sfinți realitățile pământești, nu avem mereu o viziune clară asupra deciziei profesionale care facilitează cel mai bine această sarcină, mai ales atunci când afectează alte aspecte la fel de importante din viața noastră. Este bine să accept mutarea într-o altă țară, sau va fi dăunător pentru copiii mei? Este bine să începem o afacere împreună, soț și soție, sau va fi negativ pentru relația noastră? Ar fi mai bine să continui să studiez pentru a avea mai multe opțiuni profesionale, sau este mai bine să mă căsătoresc tânăr? Ar fi mai bine să îmi reduc programul de muncă sau să mă mut într-un alt oraș dintr-o necesitate apostolică, sau, în acest moment, îmi pun în pericol viitorul profesional? Ar trebui să accept acest nou post de lucru, care permite un domeniu de acțiune mai larg, sau în adâncul meu mă motivează o ambiție deșartă sau dorința de a scăpa de alte responsabilități? Și în fiecare întrebare răsună un „Doamne, ce vrei de la mine? Care este calea cea bună? Cum pot integra mai bine căsătoria și munca, paternitatea și munca, apostolatul și munca, disponibilitatea și munca...? Unde mă aștepti?”.

Răspunsul concret va depinde de circumstanțe, dar întotdeauna există câteva principii clare care luminează alegerea: prioritatea persoanelor față de lucruri, a realității față de idei, a întregului față de parte, a binelui spiritual față de cel material. Dialogul cu cei implicați și sfaturile celor care cunosc situația familială, mediul profesional sau caracteristicile noastre personale și care vor binele tuturor părților ne pot ajuta, de asemenea. Și, oricum, să ne întoarcem privirea către Isus, „calea cea bună”, în rugăciune, deoarece „în acea liniște este posibil să discernem, în lumina Duhului, căile de sfințenie pe care Domnul ni le propune”⁴.

O călătorie însoțită

Pe calea profesională nu mergem niciodată singuri. O parcurgem întotdeauna alături de cei cu care avem relații și legături: familia, prietenii, colegii. Mergem, în mod special, alături de cei pentru care ne-am dedicat viitorul: soțul sau soția, copiii și, pentru cei care au vocația de a face parte din Opus Dei, ceilalți membri ai familiei acestei lucrări, precum și cei căror acțiunea lor evanghelică se adresează. Aceștia au devenit parte din propria noastră identitate și misiune.

„Oricine lucrează și are o familie trebuie să se străduiască să echilibreze cele două sfere, atât bărbații cât și femeile, și să se bazeze pe ajutorul lui Dumnezeu pentru a sfîși circumstanțele lor obișnuite”⁵. În anumite profesii, prezența în familie poate fi mai instabilă – ne putem gândi la un șofer de camion, o stewardesă sau un pescar în larg – și este nevoie de un angajament deosebit de creativ și comun.

Alteori, în drumul nostru, este necesar să încetinim ritmul sau să recalculăm traseul, atunci când cei care ne însoțesc au nevoie de acest lucru. Poate presupune o renunțare dureroasă. Înțelepciunea populară ne amintește că cei care merg singuri ajung mai repede, dar cei care merg însoțiți ajung mai departe. În contextul actual, în care proiectarea profesională pare uneori să fie singura busolă pentru a ne orienta, singura axă în jurul căreia luăm decizii, pentru a reface atunci când este necesar harta propriei existențe, trebuie să actualizăm frecvent sensul misiunii, să ne amintim valoarea legăturilor noastre, să punem inima în celelalte comori vitale pe care le avem, să riscăm încrezându-ne în Dumnezeu și în ceilalți și nu doar în siguranța de a controla totul. „Totul poate fi acceptat și integrat ca parte a propriei existențe în această lume și este încorporat în drumul de sfințire”,⁶ subliniază papa Francisc.

Altă dată, obstacole, scurtături sau noi posibilități neprevăzute apar pe calea profesională. Metafora călătoriei, drumului, ne vorbește despre timp, de răbdare, de efort, de opriri și a-l parcurge cere un simț și o intenționalitate care implică libertatea personală, inițiativa, riscul. Dar este bine să ne reamintim de asemenea că Dumnezeu, ca la Emmaus, este cel ce ne întâlnește prin aceste noutăți, și că providența sa ne ghidează și ne susține.

Proiectul profesional, ca și drumul, este întotdeauna o cale deschisă, pentru că nu este individualist, este înrădăcinat în realitate și se deschide spre surprizele lui Dumnezeu. Toți am experimentat că ceea ce părea o pierdere deschide adesea poarta unei câștiguri mai mari. În același timp, este important ca proiectul nostru să fie ambițios, pentru că obiectivul este mare: așezarea lui Cristos în vârful tuturor activităților umane⁷. De aceea privirea și ascultarea lui Isus sunt esențiale: poate că, la un moment dat, El ne încurajează să facem calea întoarsă, ca cei doi discipoli, atunci când în alte momente, el ne trimite în larg, ca pe Apostoli.

Să ne ridicăm privirea

Vocația și misiunea sunt inseparabile în noi, așa cum sunt în Isus Cristos. Misiunea noastră face parte din identitatea noastră și ne definește. Suntem pentru Dumnezeu și pentru suflete; viața noastră este un serviciu. Putem spune, la fel ca El, „pentru aceasta m-am născut și pentru aceasta am venit în lume”⁸.

Avem nevoie de o inimă deschisă, disponibilă și mare, pentru a îndeplini ceea ce prelatul Opus Dei sintetizează astfel: „Noi suntem chemați să contribuim, într-un spirit de inițiativă și spontaneitate, la îmbunătățirea lumii și a culturii de astăzi, pentru ca ele să se deschidă planurilor lui Dumnezeu pentru umanitate: *cogitationes cordis eius*, proiectele inimii tale, care se transmit din generație în generație”⁹. Sfântul Josemaría explică acest lucru astfel: „Să ne dăm întreaga viață Domnului nostru Dumnezeu, lucrând cu perfecțiune, fiecare în

domeniul său profesional și în starea sa, fără a uita că trebuie să avem un singur ideal în toate lucrările noastre: așezarea lui Isus în vârful tuturor activităților umane”¹⁰.

Această misiune pătrunde toate domeniile vieții umane: familia, munca, prietenii, odihna, boala etc. Și se extinde și asupra fiecărui moment al biografiei proprii și al alegerilor pe care le facem. Așezarea lui Cristos în centrul propriei vieți și al tuturor activităților înseamnă, de asemenea, a-L pune în centrul proiectului profesional: El este lumina care ne permite să ne orientăm pe acest drum și să facem alegerile corecte în fiecare moment.

Așa a explicat-o Papa Benedict al XVI-lea într-o vigoie de Paște: „Cristos desparte lumina de întuneric. În El recunoaștem adevărul și minciuna, ce este lumină și ce este întuneric. Cu El, în noi răsare lumina adevărului și începem să înțelegem. Când Isus a văzut mulțimile care veniseră să-L asculte și care așteptau de la El o îndrumare, i s-a făcut milă de ele pentru că erau ca oile fără păstor (cf. Mc 6,34). În mijlocul curentelor contradictorii ale vremii Sale, nu știau încotro să meargă. Câtă compasiune trebuie să simtă și pentru timpurile noastre în fața tuturor discursurilor mari, care ascund, de fapt, o mare confuzie. Unde trebuie să mergem? Care sunt valorile pe care trebuie să le urmăm? Care sunt valorile pe care le putem învăța tinerilor, fără să le impunem reguli care poate nu vor rezista sau să le cerem ceva ce nu ar trebui să le cerem? El este lumina”¹¹.

Să ne integrăm, spre a merge mai departe

Viața profesională de astăzi este caracterizată de un dinamism mare. Trebuie să detectăm și să înțelegem în mod continuu nevoile din jurul nostru, nu doar pentru a face față cerințelor schimbătoare ale lumii muncii, ci și pentru a ne îmbunătăți serviciul adus prin profesia pe care o practicăm.

Trebuie să ținem cont de faptul că iubirea, care dă viață și energie muncii, este de asemenea dinamică: ea crește, se dezvoltă, se îmbunătățește continuu, împingând persoana însăși într-o mișcare ascendentă, mult dincolo de cunoștințele teoretice și tehnice. Acest dinamism al iubirii aduce liniște atunci când ne confruntăm cu epuizare și dificultăți. De asemenea, ajută la găsirea unității dincolo de conflicte, pentru că privirea iubirii este integratoare și caută binele.

O dedicare profesională animată de caritate nu este doar un simplu curriculum vitae. Formarea pe care o dobândim prin însăși experiența profesională sfințită se reflectă în noi. Ne îmbogățește ca persoane, ne face să creștem în cunoștințe și abilități, ne oferă o experiență a umanității, ne ajută să abordăm lucruri foarte diferite cu flexibilitate, ne face mai reflexivi și mai decizi. Iar acest lucru, la rândul său, ne ajută să ne ocupăm mai bine de familie, să lărgim cercul de prieteni, să realizăm o misiune de evanghelizare mai profundă, ne lărgeste inima și viziunea, pentru a le identifica cu Cristos. O dedicare exigentă și entuziastă față de profesie, trăită cu pasiunea serviciului și a misiunii, nu este incompatibilă cu o atitudine de disponibilitate și deschidere față de alte nevoi, ba dimpotrivă, facilitează o disponibilitate mai completă. După cum subliniază prelatul Opus Dei, disponibilitatea „își arată plenitudinea atunci când ne gândim la talentele pe care Dumnezeu ni le-a dăruit pentru a le pune în slujba misiunii apostolice; ne avansăm, ne oferim cu inițiativă. De aceea, disponibilitatea nu este imobilitate, ci dorința constantă de a merge în ritmul lui Dumnezeu”¹².

Împlinirea personală nu se reduce doar la împlinirea profesională și nu depinde exclusiv de aceasta; profesia (oricare ar fi ea) face parte din această împlinire, dar nu o epuizează,

deoarece de multe ori schimbăm ocupația sau profesia. Cei care urmează o formare profesională pot reveni la universitate după câțiva ani; cei care își pierd locul de muncă se orientează către un alt sector; cei care se plictisesc de o muncă monotonă pot transforma un hobby într-o nouă sursă de venit; cei care își întrerup activitatea profesională din motive familiale sau apostolice, se întorc în profesie dintr-o perspectivă nouă.

Ceea ce rămâne constant este simțul profesional, profesionalismul, în îndeplinirea sarcinii pe care o avem în fiecare moment. Unele trăsături ale acestei atitudini sunt, de exemplu, „atenția la detalii, fără a pierde din vedere ansamblul, conștientizarea modului în care munca noastră influențează munca altora, cultivarea relațiilor legate de muncă, disponibilitatea și generozitatea de a-i forma pe alții, astfel încât ei să progreseze dincolo de noi, contribuirea la rezolvarea problemelor comune, punerea ultimelor pietre”¹³.

Vocația profesională se integrează astfel într-un proiect de viață mai larg, în vocația pe care fiecare persoană o primește de la Dumnezeu, care este *lumină pentru a vedea și forță pentru a dori*¹⁴, în fața situațiilor cotidiene. Această lumină și această forță, hrănite prin rugăciune și formare, ne ajută să punem sarcina profesională în locul ei corect, să discernem, să dorim și să alegem ce este mai bun. Astfel, încercăm să evităm mediocritatea și conformismul, care pot apărea din confortul unui salariu garantat; sau dedicarea excesivă care transformă munca într-un loc de evadare, în care nu se mai ține cont de realitățile acasă, unde nu mai contează ora întoarcerii acasă; sau reducerea profesiei la un proiect individualist în care îți dezvolti propria personalitate în izolare față de ceilalți.

Căile lui Dumnezeu

Este destul de frecvent în viața multor persoane ca, din motive personale, familiale sau sociale, să renunțe la profesia lor pentru a se dedica altor sarcini. Cu alte cuvinte, este viața care ne ghidează în determinarea profesiei noastre, și nu atât studiile făcute sau formarea dobândită. În astfel de cazuri, pregătirea profesională acumulată este pusă în slujba noii sarcini profesionale, unde se dezvoltă propria misiune, așa cum au făcut-o apostolii chemați pe țărmurile mării din Galileea, cărora le-a spus Cristos: „Voi face din voi pescari de oameni”¹⁵.

Așa cum explica Sfântul Josemaría: „Vocația profesională este ceva care se concretizează de-a lungul vieții: nu de puține ori, cel care a început niște studii descoperă mai târziu că este mai bine pregătit pentru alte sarcini și se dedică lor; sau ajunge să se specializeze într-un domeniu diferit de cel pe care l-a avut în vedere inițial; sau găsește, deja în plină desfășurare a profesiei alese, un nou loc de muncă ce îi permite să îmbunătățească poziția socială a celor dragi sau să contribuie mai eficient la binele comunității; ori se vede nevoit, din motive de sănătate, să schimbe mediul și ocupația”¹⁶.

Nu doar materialitatea a ceea ce facem dă sens și valoare muncii noastre, ci legătura acesteia cu binele uman și spiritual al persoanei care muncește și al celor cu care se află în contact în acest timp¹⁷. Acest lucru ne ajută să înțelegem că caritatea este ceea ce dă măsura corectă a sensului și valorii dedicării la muncă. „Este esențial să înțelegem și să trăim disponibilitatea deplină ca pe o libertate, în sensul că nu avem nicio altă legătură decât iubirea (adică, să nu fim legați în mod necesar de un loc de muncă, de un loc de rezidență etc., dar fără a renunța la a fi bine înrădăcinați acolo unde ne aflăm). Ceea ce ne face liberi nu sunt circumstanțele exterioare, ci iubirea pe care o purtăm în inimile noastre”¹⁸.

Această misiune apostolică pe care Domnul ne-a încredințat-o, de a diviniza toate căile pământului, ne face lumină pentru ceilalți, în special prin și din munca noastră. „Să poți recunoaște care este acel cuvânt, acel mesaj al lui Isus pe care Dumnezeu vrea să-l transmită lumii prin viața ta! Lasă-te transformat, lasă-te reînnoit de Duhul Sfânt pentru ca acest lucru să fie posibil și astfel misiunea ta prețioasă să nu fie compromisă. Domnul o va împlini chiar și în mijlocul greșelilor tale și al momentelor dificile, atâta timp cât nu abandonezi calea iubirii și rămâi mereu deschis la acțiunea sa supranaturală care purifică și luminează”¹⁹.

Alba Canet și Susana López

[Întoarcere la Cuprins](#)

¹ Cf. Lc 24,13-35.

² In 14,5-6.

³ Papa Francisc, Omilie în casa Sf. Marta, 3 mai 2016.

⁴ Papa Francisc, *Gaudete et exultate*, nr. 150.

⁵ Paula Hermida, *Cristianos en la sociedad del siglo XXI. Entrevista a Fernando Ocáriz*, Cristiandad, Madrid 2020, p. 47-48.

⁶ Papa Francisc, *Gaudete et exultate*, nr. 26.

⁷ Cf. Sfântul Josemaría, *Scrisoare nr. 6*, nr. 12c.

⁸ Cf. In 18,37. Fernando Ocáriz, *Scrisoare pastorală*, 14 feb. 2017, nr. 8.

⁹ Sfântul Josemaría, *Scrisoare 15-X-1948*, nr. 41, în E. Burkhart, J. López, *Vida cotidiana y santidad en la enseñanza de San Josemaría*, I, Rialp, Madrid 2010, p. 428.

¹⁰ Cf. *Forja*, nr. 678.

¹¹ Papa Benedict al XVI-lea, Omilie din Vigilia pascală, 11-IV-2009.

¹² Fernando Ocáriz, *Scrisoare pastorală*, 28 oct 2020, nr. 11.

¹³ Ana Marta González, „Mundo y condición humana en san Josemaría Escrivá. Claves cristianas para una filosofía de las ciencias sociales”, în *Romana* nr. 65, iulie-decembrie 2017.

¹⁴ Cf. Fernando Ocáriz, *Scrisoare pastorală*, 28 oct 2020, nr. 2.

¹⁵ Mc 1,17.

¹⁶ Cf. Sfântul Josemaría, *Scrisoare 15-X-1948*, nr.33; E. Burkhart, J. López, *Vida cotidiana y santidad en la enseñanza de san Josemaría*, III, Rialp, Madrid 2010, p.180.

¹⁷ Cf. Sfântul Josemaría, *Scrisoare 29-VII-1965*, nr. 13.

¹⁸ Fernando Ocáriz, *Scrisoare pastorală*, 28 oct 2020, nr. 11.

¹⁹ Papa Francisc, *Gaudete et exultate*, nr. 24.